

Bron: Notitie Inrichting en ondersteuning SWV Rijn & Gelderse Vallei vanaf 1 augustus 2016
Pijler 3. Handelingsgericht werken

Zeven uitgangspunten Handelingsgericht werken

Passend onderwijs in de praktijk vraagt van leerkrachten (en andere professionals in de school) dat zij effectief kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen. Handelingsgericht werken, met haar zeven uitgangspunten, helpt daarbij: uitgaan van de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen en daarop aansluiten.

De zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken (HGW)

1. Doelgericht werken

Doelen worden gesteld voor het leren, de werkhouding en de sociaal emotionele ontwikkeling van een leerling.

Het bepalen van een doel is de eerste stap bij het formuleren van onderwijsbehoeften. Ze zijn ook nodig om te evalueren of een plan gewerkt heeft. Je probeert een en ander bewust uit, experimenteert met verschillende aanpakken en reflecteert op de effecten ervan. Vanuit deze kritische, onderzoekende houding zoek je gericht naar aanknopingspunten hoe verder te gaan. Ambitieuze doelen en effectieve feedback zijn belangrijk. Daarom werken we binnen het HGW steeds met concrete korte- en lange termijn doelen die geëvalueerd worden in de cyclus van planmatig handelen. Het stellen van uitdagende doelen geldt voor alle leerlingen, ook voor de leerlingen die Extra ondersteuning nodig hebben. Ook deze leerlingen profiteren van hoge verwachtingen. Het is van belang om als leerkracht de gestelde verwachtingen met de leerlingen te bespreken. De ervaring heeft laten zien dat leerlingen die effectieve feedback ontvangen aanzienlijk hogere leerprestaties behalen dan leerlingen die dit niet krijgen. Kleine, snelle doelen hebben de grootste kans van slagen en geven je als leerkracht houvast bij het geven van feedback.

Bij HGW werken we doel- en opbrengstgericht: waar willen we naartoe en wat hebben we daarvoor nodig? Wat willen we bereiken met onze school, ons team, deze groep, deze leerling of deze ouders?

2. Onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal

Essentieel in het omgaan met verschillen is hoe we naar leerlingen kijken. Een onderwijsbehoefte is het antwoord op de vraag: wat heeft *déze* leerling nodig om *dít* doel te behalen? Hierbij valt te denken aan specifieke instructie en feedback, extra leertijd of uitdaging. Maar belangrijker is om voor elke leerling breed en creatief te kijken om daardoor de best passende ondersteuning te kunnen geven.

7 Uitgangspunten Handelingsgericht werken

1		Doelgericht
2		Onderwijs en opvoedbehoeften van kinderen staan centraal
3		Afstemming, wisselwerking met omgeving
4		Leerkracht doet ertoe
5		Positieve benadering
6		Samenwerking met ouders, kind, leerkrachten en in- en externe begeleiders
7		Systematisch, planmatig

3. Goede afstemming en wisselwerking tussen leerlingen, leerkracht, team en ouders

Elke leerling ontwikkelt zich binnen een meervoud van systemen: thuis met de ouders, broers en zussen,

op school met de leerkracht en medeleerlingen, tijdens speelafspraken met leeftijdsgenoten, op bezoek

bij oma/opa, op de kinderopvang, op (sport)clubs en in de vrije tijd. De leerling en de omgeving beïnvloeden elkaar voortdurend.

Specifieker toegespitst op het onderwijs:

Een leerkracht beïnvloedt de leerling (zij weet deze te motiveren tot lezen) en als dit lukt (het kind leest gemotiveerd), dan beïnvloedt de leerling weer zijn leerkracht (zij is blij dat het haar gelukt is en gaat enthousiast verder met deze leerling). Deze wisselwerking is een belangrijk thema binnen het HGW. We analyseren deze zodat we de situatie rond om een kind beter begrijpen en een goede oplossing vinden. Dit stimuleert reflectie: welk effect heeft mijn aanpak op deze leerling en hoe kan ik mijn aanpak beter afstemmen op wat deze leerling nodig heeft? Hierbij is het cruciaal om de verdere omgeving van de leerling mee te nemen, zodat het voor de leerling in elke situatie duidelijk is wat er verwacht wordt en welke resultaten en consequenties gedrag heeft.

4. Het is de leerkracht die ertoe doet

Binnen de school is de leerkracht de belangrijkste factor die invloed heeft op leerlingen. Door het bieden van adaptief onderwijs levert de leerkracht een cruciale bijdrage aan een positieve ontwikkeling van haar leerlingen (en andersom). Maar dat is makkelijker geschreven dan gedaan. En daarin kan elke leerkracht blijven groeien. Daarom staat de vraag centraal:

Leerkracht, wat zijn *jouw* sterke talenten én welke ondersteuningsbehoeften heb *jij*, leerkracht? Wat heb *jij* nodig om passend onderwijs te realiseren voor *déze* specifieke leerlingen in *jouw* klas?

5. Focus op positieve kenmerken van een leerling, zijn leerkracht, de groep, de school en ouders

De aandacht voor positieve aspecten beschermt ons tegen een te negatief beeld. Positieve aspecten van een leerling, de ouders, de leerkracht, de groep en de school zijn belangrijk binnen het HGW.

Naast aspecten die als belemmering gezien worden, zijn positieve aspecten nodig om een situatie te begrijpen, doelen te formuleren en om een goed plan van aanpak te maken. Hierbij valt te denken aan enerzijds de sterke kanten van een leerling, ouders en leerkracht, zoals talenten, kwaliteiten, interesses en succesvolle aanpakken. Anderzijds is het cruciaal om zicht te hebben op situaties waarin het probleemgedrag zich niet voordoet (de uitzonderingen): in welke situaties zien we het gewenste doelgedrag? Wanneer lukt het wél? Wanneer kan de leerling wél zelfstandig werken, een rekenopdracht maken of samenspelen zonder conflicten?

Positieve aspecten bieden je perspectief: dat wat goed gaat, breiden we verder uit. Bij ieder kind, bij elke groep, bij elke ouder en bij jezelf zoek je daarom doelgericht naar positieve aspecten.

6. Samenwerking tussen leerling, leerkracht, ouders, interne en externe begeleiders

Om een leerling goed te kunnen ondersteunen in de ontwikkeling is samenwerking noodzakelijk.

Samenwerking maakt elke aanpak effectief. Samenwerking vraagt om een constructieve communicatie: samen analyseren wat nodig is, samen doelen formuleren en samen oplossingen zoeken. Alleen door deze samenwerking heeft de kans van slagen van een plan bestaansrecht. De school is verantwoordelijk om ouders te betrekken in de samenwerking. Zij geeft haar verwachtingen helder aan: wat verwachten wij van u als ouder? Denk hierbij aan zaken als: het kind komt elke dag op tijd op school en thuis is er aandacht voor het schoolwerk.

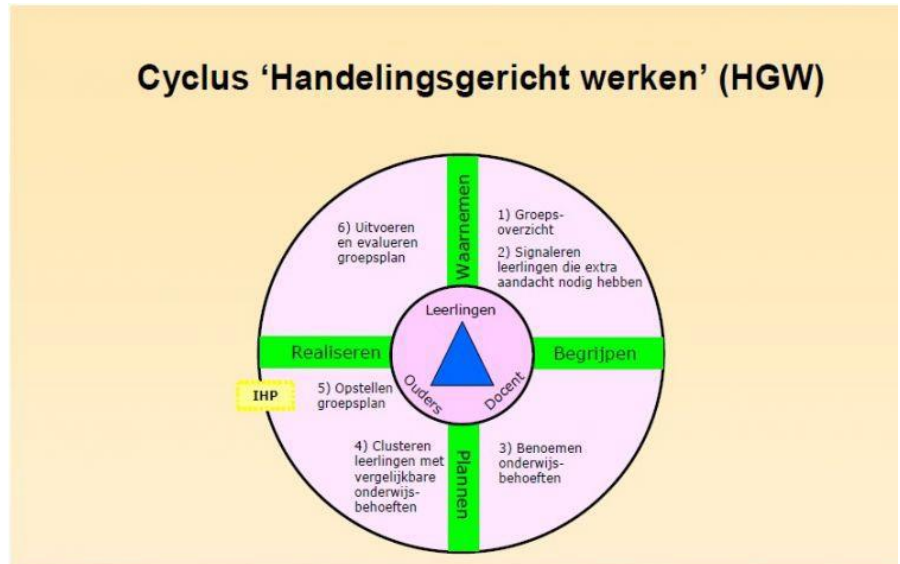
7. Systematisch, planmatig en transparant werken

De werkwijze van HGW is systematisch en verloopt in stappen. Er zijn heldere afspraken over wie wat doet, waarom, waar, hoe en wanneer. De school is 'transparant': open over het werk dat ze doet, heeft gedaan en dat ze van plan

is te doen. Een

handelingsgerichte leerkracht werkt planmatig. Ten minste drie maal per schooljaar doorloopt zij, met steun van de IB-er, de stappen van de HGW-cyclus op groepsniveau:

1. Verzamelen en analyseren van leerling gegevens
2. Signaleren van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben
3. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften
4. Opstellen van een groepsplan
5. Dit plan uitvoeren
6. Evalueren

Cyclus 'Handelingsgericht werken' (HGW)